

Q&A Besmettingen SARS-CoV-2 bij nertsen

Update 15 mei 2020

Getroffen bedrijven

Op hoeveel bedrijven is het virus aangetroffen?

Het virus is aangetroffen op drie nertsbedrijven in Noord-Brabant: één bedrijf in Gemert-Bakel, één in Laarbeek en één in Deurne. Het bedrijf in Gemert-Bakel heeft drie locaties. Op alle drie locaties is het virus aangetroffen.

Is er een verband tussen deze bedrijven?

Niet voor zover bekend. Op alle bedrijven zijn werknemers aanwezig die verschijnselen hebben gehad van COVID-19. Daarom wordt uitgegaan van een overdracht van mens op dier.

Waarom zijn de dieren getest?

Op twee locaties van het bedrijf in Gemert-Bakel en op het bedrijf in Laarbeek hadden nertsen maagdarmklachten en ademhalingsproblemen. Ook was er een verhoogde mortaliteit. Deze verschijnselen waren aanleiding voor de betreffende dierenartsen om onderzoek te laten verrichten door de Gezondheidsdienst voor Dieren. Aangezien de dieren negatief testten voor de meest voor de hand liggende ziekten heeft de GD ook getest op aanwezigheid van SARS-CoV2. Dit is gedaan vanwege de vermeende gevoeligheid van nertsen voor infectie en omdat op de bedrijven personen werkten die ook COVID-19 verschijnselen hadden.

Ook op het bedrijf in Deurne hadden dieren maagdarmklachten en ademhalingsproblemen en was er sprake van enigszins verhoogde mortaliteit. De gezondheidsdienst voor dieren heeft hier melding van gemaakt bij de NVWA. Na een test bleek dat de dieren besmet waren met SARS-CoV2. Een van de verzorgers zou een ziektebeeld hebben gehad dat past bij COVID-19.

Naar aanleiding van de vastgestelde besmetting op twee locaties van het bedrijf in Gemert-Bakel is ook de derde locatie van deze eigenaar onderzocht. De nertsen op deze locatie hadden geen ademhalingsproblemen en er was geen sprake van verhoogde mortaliteit. Wel is het virus aangetroffen in monsters van overleden dieren.

Hoe is vastgesteld dat de nertsen besmet zijn?

De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) heeft monsters genomen van overleden nertsen en deze met een PCR test onderzocht. Daaruit bleek een besmetting met COVID-19. Deze is inmiddels ook bevestigd door Wageningen Bioveterinary Research (WBVR).

Hoe zijn de nertsen met corona besmet geraakt?

Dat wordt momenteel nader onderzocht. Vooralsnog wordt er uitgegaan van een besmetting van mens op dier. Op de bedrijven werkten personen die COVID-19 verschijnselen hadden.

Hoeveel nertsen hebben de betreffende houders en hoeveel zijn er besmet?

Op de drie locaties van het bedrijf in Gemert-Bakel zijn in totaal ongeveer 23.000 volwassen dieren aanwezig. Op het bedrijf in Laarbeek zijn 7500 volwassen dieren aanwezig en op het bedrijf in Deurne 1500. Op alle bedrijven zijn meerdere dieren positief getest op het virus. Uit onderzoek op twee besmette bedrijven blijkt dat het percentage zieke dieren en het percentage sterfte beperkt is.

Hoe komt het dat niet alle nertsen met corona besmet zijn geraakt?

Er wordt nu onderzoek gedaan naar de verspreiding van het virus op de bedrijven. Het is nog te vroeg om vast te stellen hoe de infectie zich heeft verspreid op deze bedrijven.

Wat zijn de gevolgen voor deze bedrijven? Komt er een ophokplicht, ruiming en/of onderzoek?

Op de bedrijven geldt geen ophokplicht zoals bij pluimvee. De nertsen worden al binnen gehuisvest. Wel mogen ze niet meer verplaatst worden en ook de mest van deze bedrijven mag niet meer worden afgevoerd. Ook wordt er onderzoek gedaan naar de bron van de besmetting en de overdracht van het virus. Het is belangrijk om te weten hoe de ziekte zich op het bedrijf ontwikkelt aangezien dit kennis oplevert over COVID-2 in dieren en de overdracht van mens op

dier en dier op dier. Tot slot zijn voor de nertsbedrijven waar besmetting met SARS-CoV2 is vastgesteld aanvullende beschermingsadviezen opgesteld.

Wat gaan de overheidsinstanties doen?

Minister Schouten heeft de volgende maatregelen aangekondigd:

- Nertsenhouders, onderzoeksinstellingen en dierenartsen zijn vanaf 26 april 2020 verplicht om ademhalingsproblemen en verhoogde mortaliteit bij nertsen te melden bij het landelijk meldpunt dierziekten (telefoonnummer (10)(2e)). Omdat andere dieren in de veehouderij niet gevoelig lijken voor SARS-CoV-2, wordt nu alleen voor nertsen een meldplicht ingesteld.
- Daarnaast zijn voor mensen die op de besmette nertsbedrijven werken aanvullende adviezen voor persoonlijke bescherming opgesteld. Dieren en de mest van deze bedrijven mogen niet worden afgevoerd.
- Op de getroffen nertsbedrijven wordt onderzoek gedaan naar hoe de ziekte zich op het bedrijf ontwikkelt. Dit levert kennis op over de verspreiding van het virus onder dieren en kan daarmee ook inzicht geven in de verspreiding onder mensen.
- In de omgeving van het de bedrijven worden uit voorzorg lucht- en stofmonsters genomen. In de eerste en tweede serie luchtmonsters die zijn genomen buiten de stallen is geen virus aangetroffen. Daarom is het oorspronkelijke advies om in een straal van 400 meter rond een besmet nertsbedrijf niet te wandelen of fietsen ingetrokken.

Op basis waarvan gaat u nu onderzoek doen en niet ruimen?

Het ruimen van bedrijven is een zeer zware maatregel en wordt alleen gedaan als er geen andere mogelijkheid bestaat om de ziekte te controleren of de volksgezondheid te beschermen. Er is in dit geval geen aanleiding om de bedrijven te ruimen, omdat er geen aanwijzingen zijn dat de besmettingen op deze bedrijven een rol spelen bij de verspreiding van het virus. De eerste resultaten van het onderzoek laten zien dat er geen virus is aangetroffen buiten de stallen. Om meer te weten te komen over de verspreiding van het virus van mens op dier en dier op dier, wordt nu prioriteit gegeven aan onderzoek.

Worden de nertsenhouders gecompenseerd?

Mogelijk worden er ten behoeve van het onderzoek kosten worden gemaakt door de eigenaar. De onderzoekers gaan daarover dan in overleg met de eigenaar.

Nertsbedrijven moeten sowieso in 2024 stoppen, waarom worden deze bedrijven nu niet geruimd?

De besmetting van nertsen met het coronavirus en het verbod op de pelsdierhouderij staan los van elkaar. Het overgangsrecht tot 1 januari 2024 blijft voor alle pelsdierhouders van kracht.

Onderzoek

De minister schreef in haar kamerbrief: Daarnaast beraad ik mij op een vergelijkbaar onderzoek bij nertsen, gezien de mogelijke gevoeligheid van deze dieren voor infectie. Gaat dat onderzoek er nu komen met deze bedrijven?

Die toezegging wordt ingevuld met het aangekondigde onderzoek op de besmette bedrijven en de meldplicht.

Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van dit onderzoek is meer inzicht te krijgen in het virus, de verspreiding van het virus van mens op dier, tussen dieren, van dier op mens, de pathologie en de verspreiding in het milieu. Met dit onderzoek wordt informatie verzameld over hoe het virus zich bij dieren gedraagt. Deze kennis kan ook van belang zijn om meer te weten te komen over de verspreiding van het virus tussen mensen.

Wat wordt er precies onderzocht?

Op de bedrijven worden monsters verzameld van zieke dieren voor virusonderzoek. Ook worden monsters van gezonde dieren verzameld voor antistoffen zodat duidelijk wordt of dieren zonder verschijnselen ook geïnfecteerd kunnen zijn. Ondanks dat niet wordt verwacht dat het virus zich over grotere afstanden zal verspreiden, worden uit voorzorg ook lucht- en stofmonsters genomen in de omgeving van het bedrijf. Dit om na te gaan of hier virus in aangetoond kan worden.

Daarnaast zal er onderzoek op mest gedaan worden. Ook zullen eventuele katten op het bedrijf in het onderzoek meegenomen worden, aangezien katachtigen ook gevoelig zijn voor SARS-CoV-2.

Wat zijn de uitkomsten van het onderzoek?

De eerste bevindingen van het onderzoek op twee locaties van het bedrijf in Gemert-Bakel en het bedrijf in Laarbeek zijn inmiddels bekend:

- SARS-CoV-2 infectie bij nertsen kan leiden tot longontsteking en tot sterfte, maar het percentage zieke dieren en het percentage sterfte is beperkt. Vooral de hoogdrachtige dieren lijken ziekteverschijnselen te vertonen en gaan dood.
- Op beide bedrijven lijkt het virus al meerdere weken aanwezig.
- De verschillen tussen de virussen op de twee bedrijven tonen aan dat de bedrijven elkaar niet onderling hebben besmet. De infecties bij nertsen op deze bedrijven hebben een verschillende besmettingsbron gehad.
- Er is onderzoek gedaan naar de eigenschappen van het virus dat is aangetroffen op de nertsbedrijven. Daaruit blijkt dat nertsen het virus waarschijnlijk ook op elkaar hebben overgedragen. Er lijkt geen sprake te zijn van overdracht van nertsen op mensen.
- Op beide bedrijven is virus aangetoond in stofdeeltjes in de stal. Het is dus belangrijk dat personen in de stal voorzorgsmaatregelen nemen en het advies van de GGD opvolgen.
- In de eerste en tweede serie luchtmonsters op beide bedrijven werd geen virus aangetoond in luchtmonster die zijn genomen buiten de stal.
- Op één van de bedrijven zijn boerderijkatten aanwezig. Bij 3 van de 11 geteste katten zijn antistoffen aangetoond tegen SARS-CoV-2. Het virus zelf is niet aangetoond. Dit betekent dat de katten besmet zijn geweest met het virus. Het is niet vast te stellen hoe de katten de infectie hebben opgelopen.

Van een aantal delen van het onderzoek (o.a. naar de overdracht van mens op dier en antistoffen bij nertsen) zijn nog geen resultaten bekend.

Hoe zijn de katten besmet geraakt?

Het is niet vast te stellen hoe de katten de infectie hebben opgelopen. Op het bedrijf werkten personen met verschijnselen van COVID-19. Ook waren nertsen op het bedrijf besmet met het virus.

Welke klachten hadden de katten? Zijn de katten overleden?

Op het moment dat de katten getest zijn, was er geen virus meer aantoonbaar. Wel zijn bij deze katten antistoffen tegen het virus gevonden. Het is niet bekend of de katten klachten hebben gehad. De katten zijn niet overleden.

Hoe lang gaat het onderzoek duren?

De verwachting is dat het onderzoek op deze twee bedrijven tot eind mei zal duren. Er wordt nog een derde luchtmonsteringsronde uitgevoerd, er worden zieke of dode dieren onderzocht en ook wordt van gezonde dieren nog tweemaal bloed onderzocht. Afhankelijk van de ontwikkelingen op de besmette bedrijven vindt nog vervolgonderzoek plaats. Begin juli is het onderzoek vermoedelijk afgerond.

Worden naast de getroffen bedrijven ook andere bedrijven onderzocht?

Ook andere nertsbedrijven in de omgeving worden onderzocht. Er wordt bloedonderzoek gedaan om te kijken of dieren op deze bedrijven mogelijk ook besmet zijn geraakt. Daarnaast worden konijnenbedrijven in de omgeving op dezelfde manier onderzocht, omdat uit onderzoek blijkt dat konijnen ook vatbaar zijn voor het virus.

Omgeving van bedrijven

Zijn er risico's voor de volksgezondheid?

Er is geen reden om aan te nemen dat het virus zich bij dieren op andere wijze verspreidt dan het tussen mensen doet, namelijk via druppels in de lucht. Alle nertsen worden binnen gehuisvest. Er is daarom geen reden om aan te nemen dat het virus zich over grotere afstanden zal verspreiden.

Uit voorzorg nemen we lucht- en stofmonsters in de omgeving van het gebied. In de eerste en tweede serie luchtmonsters werd geen virus aangetoond in monsters die zijn genomen buiten de

stallen. Daarom is het oorspronkelijke advies om in een straal van 400 meter rond een besmet nertsbedrijf niet te wandelen of fietsen ingetrokken.

Wat betekent de vondst van COVID-19 bij het nertsbedrijf voor omwonenden van het bedrijf? Moeten zij zich zorgen maken?

Er is geen reden om aan te nemen dat het virus zich over grotere afstanden zal verspreiden. Het virus is niet aangetroffen in luchtmonsters die zijn genomen buiten de stallen. Daarom is het oorspronkelijke advies voor omwonenden om in een straal van 400 meter rond een besmet nertsbedrijf niet te wandelen of fietsen ingetrokken.

De bedrijven liggen in een gebied waar ook uitbraken van Q-koorts en varkenspest zijn geweest. Is dat toeval?

De bedrijven liggen in een gebied waar veel vee wordt gehouden, met name pluimvee, varkens en nertsen. Er worden veel dieren worden gehouden en daarmee wordt de kans dat er ziekten optreden ook groter. Varkenspest, Q-koorts en COVID-19 zijn verschillende ziekten, die worden veroorzaakt door verschillende ziektekiemen. Een vergelijking kan daarom niet worden gemaakt.

In Noord-Brabant zijn relatief veel mensen besmet met het coronavirus. In deze provincie wordt ook veel vee gehouden. Is er een relatie tussen het aantal coronabesmettingen en de veehouderij in dit gebied?

Er zal onderzoek worden gedaan naar de mogelijke relatie tussen onder andere luchtkwaliteit, veehouderij en COVID-19. Op dit moment kunnen we nog geen uitspraken doen over een relatie tussen deze factoren. Het onderzoek moet daar meer duidelijkheid in geven.

Nertsen en corona

Hoe schadelijk is het virus voor de nertsen? Sterven alle dieren die ermee besmet raken?

De nertsen op vier locaties die positief getest zijn op het virus hadden last van maag- en darmklachten en ademhalingsproblemen. Ook was het sterftecijfer op het getroffen bedrijf hoger dan gebruikelijk. Of de verschijnselen alleen werden veroorzaakt door een infectie met het COVID-19 virus is niet zeker.

Kunnen de nertsen ook antistoffen opbouwen?

Er wordt onderzoek gedaan naar de opbouw van antistoffen bij nertsen. De resultaten zijn nog niet bekend. Maar het ligt voor de hand dat ook nertsen antistoffen aanmaken.

Kunnen nertsen het virus aan elkaar overdragen? (via de lucht)

Uit onderzoek op twee besmette nertsbedrijven blijkt dat de nertsen het virus waarschijnlijk op elkaar hebben overgedragen.

Kunnen nertsen het virus overdragen op mensen?

De kans dat dieren besmet raken met het virus en een rol spelen in de verspreiding van het virus, wordt zeer klein geacht. Het grootste risico zit in de overdracht door contact tussen mensen onderling. Op de twee onderzochte nertsbedrijven lijkt geen sprake te zijn van overdracht van dier op mens.

Zijn nertsen gevoeliger voor dit virus dan andere dieren?

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de gevoeligheid van dieren voor besmetting met het coronavirus. Uit onderzoeken in China, Duitsland en Nederland blijkt dat fretten vatbaar zijn voor het virus. Aangezien nertsen nauw verwant zijn aan fretten, is het mogelijk dat ook zij het virus aan elkaar kunnen overdragen. Andere dieren, zoals varkens en kippen, konden niet worden besmet. In Nederland wordt verder onderzocht in hoeverre het coronavirus voorkomt bij varkens, katten, nertsen en konijnen.

Gevolgen nertsenhoudery

Hoe groot is de nertsenhoudery in Nederland? Wat is de toegevoegde waarde van deze sector?

In Nederland zijn ongeveer 140 pelsdierbedrijven, waarin 1600 werknemers actief zijn. Samen houden zij ruim 800.000 nertsen (moederdieren). De pelzen worden voor het grootste deel geëxporteerd, met een totale omzet van circa €90 miljoen per jaar. In 2013 is er in Nederland een

verbod op de persdierhouderij gekomen. Dit betekent dat er geen nieuwe pelsdierhouderijen mogen bijkomen. Bestaande nertsenhouders mogen onder voorwaarden tot 1 januari 2024 blijven bestaan. Maar ze mogen niet meer uitbreiden.

Wordt de afbouw van nertsenhouders in Nederland nu versneld?

De besmetting van nerts met het coronavirus en het verbod op de pelsdierhouderij staan los van elkaar. Het overgangsrecht tot 1 januari 2024 blijft voor alle pelsdierhouders van kracht.

Zijn er andere nertsbedrijven met soortgelijke signalen?

Naast de gevonden besmettingen bij nerts in Gemert-Bakel, Laarbeek en Deurne, zijn er op dit moment geen gevallen bekend waarbij het coronavirus is geconstateerd bij landbouwhuisdieren.

Verwacht u nog meer besmettingen op nertsbedrijven?

Nu blijkt dat nerts vatbaar zijn voor het virus, is er een kans dat het virus op meer bedrijven wordt aangetroffen. Nertshouders, onderzoeksinstituten en dierenartsen zijn verplicht ademhalingsproblemen en verhoogde mortaliteit bij nerts te melden bij de NVWA. Ook wordt er onderzoek gedaan op nerts- en konijnenbedrijven in de omgeving om te kijken of dieren op deze bedrijven mogelijk ook besmet zijn.

Zijn er extra maatregelen nodig voor nertshouders?

Nertshouders, onderzoeksinstituten en dierenartsen zijn verplicht om ademhalingsproblemen en verhoogde mortaliteit bij nerts te melden bij het landelijk meldpunt dierziekten (telefoonnummer (10)(26)). Alleen op nertsbedrijven waar COVID-19 officieel is vastgesteld bij nerts worden extra beschermingsmaatregelen geadviseerd. Op bedrijven waar het virus niet is vastgesteld gelden de algemene hygiënemaatregelen.

Gevolgen veehouderij

Zijn er in Nederland of het buitenland gevallen bekend van landbouwdieren met het coronavirus?

Nee, naast de gevonden besmetting bij nerts zijn er op dit moment nog geen gevallen bekend waarbij het coronavirus is geconstateerd bij landbouwhuisdieren. Uit onderzoeken in China en Duitsland blijkt dat varkens en kippen niet besmet konden worden met het coronavirus.

Wat zijn de gevolgen van deze besmetting voor andere veehouders? (varkens, koeien, kippen etc.)

Er zijn geen aanwijzingen dat landbouwhuisdieren, zoals koeien, varkens, kippen, schapen en geiten, geïnfecteerd kunnen raken met het coronavirus. Fretten zijn nauw verwant aan nerts, en fretten zijn vatbaar voor het virus. Ook konijnen zijn gevoelig voor het virus. In deze onderzoeken konden varkens, kippen en eenden niet worden besmet.

Gaan er nu meer (landbouw)dieren getest worden?

Het ministerie laat onderzoeken in hoeverre het coronavirus voorkomt bij varkens, katten, nerts en konijnen. In het kader van dat onderzoek zullen dieren worden getest.

Wat zijn de gevolgen wanneer er in Nederland een geval bekend wordt van corona bij een landbouwhuisdier?

In het geval dat er een landbouwdier met COVID-19 besmet raakt, zullen LNV en VWS gezamenlijk besluiten over de te nemen maatregelen. De samenwerking tussen LNV en VWS verloopt volgens het 'beleidsboek crisisbesluitvorming zoönose'.

Kunnen koeien en andere dieren nog gewoon in de wei staan?

Er is op dit moment geen enkele aanleiding om dieren binnen te houden. Koeien en andere landbouwhuisdieren kunnen dus gewoon, als dat past binnen de normale bedrijfsvoering, naar buiten.

Verdenking van corona op veehouderij

Waarom is COVID-19 niet aangifteplichtig voor alle veehouders?

Dierziekten zijn niet aangifteplichtig, tot daar een reden voor is. Naar aanleiding van de besmettingen op nertsbedrijven heeft Minister Schouten aangekondigd dat nertshouders,

dierenartsen en onderzoeksinstituten vanaf 26 april 2020 verplicht zijn om ademhalingsproblemen en verhoogde mortaliteit bij nertsen te melden bij het landelijk meldpunt dierziekten (telefoonnummer (10)(29)). Omdat andere dieren in de veehouderij niet gevoelig lijken voor SARS-CoV-2, wordt nu alleen voor nertsen een meldplicht ingesteld.

Wat moet ik als veehouder doen wanneer ik COVID-19 heb?

Hoewel er geen bewijs is dat landbouwhuisdieren geïnfecteerd kunnen worden, geldt voor voedselproducerende dieren het voorzorgsprincipe totdat meer bekend is over de risico's. Voor veehouders met COVID-19 is het advies om contact met hun dieren te vermijden, niet in de stal te komen en anderen voor de dieren te laten zorgen.

Wat moet ik als veehouder doen wanneer ik één van mijn landbouwhuisdieren verdenk met het coronavirus besmet te zijn?

Neem telefonisch contact op met uw dierenarts.

Kan ik iets doen om besmetting en overdracht van het virus op mijn veehouderij te voorkomen?

Zorg voor het naleven van de algemene hygiëneregels, die ook van toepassing zijn voor het voorkomen van de introductie van dierziekten. Pas de hygiënemaatregelen toe bij het betreden van de diervoorzieningen, laat geen onnodig bezoek toe op het bedrijf, en vraag iemand anders de dieren te verzorgen als u COVID-19 patiënt bent. Voor de nertsbedrijven waar besmetting met COVID-19 is vastgesteld zijn aanvullende beschermingsadviezen opgesteld.

Gevolgen huisdieren

Moeten mensen met huisdieren zich nu zorgen maken?

Het advies voor de omgang met huisdieren blijft ongewijzigd. Patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 vermijden uit voorzorg contact met hun dieren. Zieke dieren van patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 blijven zo veel mogelijk binnen. Mensen die vermoeden dat hun dier COVID-19 heeft, adviseren we telefonisch contact op te nemen met hun dierenarts. De NVWA besluit samen met de dierenarts of aanvullend onderzoek nodig is.

Ik houd fretten als huisdier, loop ik nu extra risico om besmet te worden?

Uit onderzoek blijkt dat fretten vatbaar zijn voor het virus. De kans dat (huis)dieren besmet raken met het virus en een rol spelen in de verspreiding van het virus, wordt zeer klein geacht. Het grootste risico zit in de overdracht door contact tussen mensen onderling.

Komt er een meldplicht voor katten en huisdieren die besmet zijn?

Er geldt op dit moment alleen een meldplicht voor nertsenhouders, dierenartsen en onderzoeksinstituten. Zij moeten ademhalingsproblemen en verhoogde sterfte bij nertsen melden bij de NVWA.